

Лотицький Д. В., Немерцалов В. В.

СТІЙКІТЬ ДО ВІТРУ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ *FRAXINUS* L. В ОДЕСЬКІЙ МІСЬКІЙ АГЛОМЕРАЦІЇ

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова, кафедра ботаніки, E-mail: wism@ukr.net

Fraxinus L. — рід важливих лісоутворюючих порід теплих та помірних областей Північної півкулі. Види роду *Fraxinus* L. використовують у народній і офіційній медицині, широко насаджуються у міському та полязахисному озелененні. За різними оцінками рід *Fraxinus* складається з 65 (Н. Engler, 1920), 80 (Н. Н. Цвелев, 2004) або 43 видів (E. Wallander, 2008). Всього у світовій літературі існує близько 300 найменувань роду *Fraxinus* L. (USDA, NRCS, The PLANTS Database, 2011), більшість з яких тепер зведено до синонімів. Дослідження представників роду *Fraxinus* на території Одеської міської агломерації (ОМА) стосується основних проблем сучасної ботаніки: класифікації рослин, охорони рідкісних видів у межах природного ареалу, та обмеження розповсюдження неаборигенних інвазійно активних видів. Метою дослідження було вивчення біоекологічних характеристик та видової різноманітності представників роду *Fraxinus*, на території ОМА. Задачами дослідження були: визначення розповсюдження представників різних секцій ясенів у дендрофлорі ОМА, їхніх таксаційних особливостей та вітростійкості. Предмет дослідження — видове різноманіття і розповсюдження представників роду ясен на території ОМА та показники ступеня їх вітростійкості. Об'єкт дослідження — представники роду ясен в ОМА.

За допомогою порівняльно-описового та екскурсійно-маршрутного методів, було проведено оцінку ступеня пошкодження представників роду *Fraxinus*, після шторму 32.05.2013, оцінку їх вітростійкості та видової приналежності оцінених представників.

На території ОМА за нашими даними зустрічаються представники трьох секцій роду ясен: *Melioides* (Endl.) Pfeiff., *Fraxinus* (DC.) V. Vassil., *Ornus* (Boehm.) DC. Було складено маршрути в межах ходу шторму в місті Одеса. Один з них охоплював приморську зону від Одеської кіностудії до Ботанічного саду, а інший — сквер біля Обласної державної адміністрації (проспект Шевченка, 4) та Парк Перемоги. На маршруті враховувалося і оцінювалося кожне дерево роду *Fraxinus*, що зустрічалося на шляху. На місці визначалася видова приналежність і оцінювалася шкода, нанесена дереву.

За методичну основу, при оцінюванні пошкодження дерев, були взяті методики з робіт Kim D. Coder (1996), Wayne K. Clatterbuck (1996) та Edward F. Gilman (2006). Оцінка пошкоджень дерев ґрунтувалася на виявленні на стовбурах слідів свіжих обломів великих гілок (випадки, коли дерево вирване з корінням, відзначалися найвищим балом). Оцінка ступеня пошкодження проводилася за шкалою від 1 до 5, де 1 — це відсутність помітних пошкоджень (допускаються також зламані дрібні гілки), 2 — на дереві спостерігалася втрата до 30% крони дерева, 3 — втрата деревом, приблизно, від 30 до 60% крони, 4 — на дереві залишилося приблизно 30% крони і менше, 5 — дерево вирване з коренем. Спостереження і оцінки пошкоджень після шторму відзначалися на місці. Оцінка ступеню вітростійкості — це обернено пропорційна величина до величини ступеню пошкодження вітром рослини. Аналіз отриманих даних показав, що *F. excelsior* L. більш схильний до деструктивного впливу штормових вітрів, ніж інші представники роду (*F. oxycarpa* Willd., *F. americana* L., *F. ornus* L.). Що може свідчити про загальне зниження витривалості представників цього виду та їхнє старіння у міських насадженнях.

Було визначено ступені вітростійкості представників роду *Fraxinus* L. за п'ятибальною шкалою, які показують, що більшість представників даного роду не відповідають тим критеріям вітростійкості, котрі описані у літературних джерелах (від 3 до 4 балів). Особливо низькою вітростійкістю характеризується *Fraxinus excelsior* L. (2 бали).